

Ungdomslandet

Taler

Georg Brandes

Sted

Kristiania

1 Min bedste Tak til Hr. Hjalmar Christensen for hans smukke Ord. Han har rost mig ubændigt, hvad kun kan glæde mig, og han har gjort det mandigt, uden al Sentimentalitet, hvad der glæder mig mere.

5 Nordmændene er i den senere Tid svært gode mod os Danske. De har fejret unge nydelige Skuespillerinder som Charlotte Wiehe og Betty Nansen; disse banede Vejen for os Mænd, først for Holger Drachmann, saa for mig.

Medens min Skaal blev udbragt, var jeg lidt flov. Jeg har ofte tænkt over, i
10 hvilket Øjeblik Manden ser dummost ud. Det er utvivlsomt, naar hans Skaal bliver udbragt. Thi enten sidder han som den bly Viol, og lader som var Talen ikke om ham - og det er komisk, eller han skinner i Selvtilfredshed og billiger af al Magt Talerens Ros - og det er endnu mere komisk. Nu er det overstaaet, og jeg kan lægge min Taknemmelighed i nogle simple Ord.

15 Saa tidt der har været en Kurre paa Traaden mellem Norge og Danmark, har det voldt mig Smerte. Jeg er en glødende Tilhænger af et hjerteligt Forhold mellem alle de nordiske Lande. De tre skandinaviske Stater, Island og Finland, burde aandelig intet Øjeblik tabe hverandre af Syne. Vi trænger umaadelig til
20 hverandre. Vi kan i befrugtende Samarbejde aldrig komme hverandre nær nok.

Vort Forhold er enestaaende ved Muligheden for saa varm en
Broderskabsfølelse under saa stor Forskellighed. Tag de romanske Folk!
Franskmænd, Italienere, Spaniere, Portugisere mødes og brødrer ikke, har ingen
25 Sammenkomster. Tag de slaviske Folk: Russere, Polakker, Tsecher, Bulgarere, Kroater, Serber. De hader parvis hinanden, forstaar ikke hverandre, maa, naar de vil meddele sig til hverandre, i Reglen tale Tysk. Eller tag de germanske Folk! Hollænderne lider aldeles ikke Tyskerne, de nærer af gode Grunde Nationalhad mod Englænderne; Tyskere og Englændere har levende Uvilje mod hinanden

som Rivaler.

Hos os er Nationaluviljen, som altfor længe har raadet, forældet og døende;
Fremtiden tilhører den gensidige frugtbare Paavirkning. J. P. Jacobsen har sagt:

35

Thi alle gode Tanker, de kan slet ikke dø,
før endnu bedre Tanker er spiret af deres Frø.

Saadan er det med alle de gode Tanker, der fra det ene nordiske Land overføres
til de andre.

40

En stor norsk Digter har gjort sig til Talsmand for den saakaldte
Pangermanisme. Ordet er ikke populært hos os. Vi Danske kan ikke blive
Pangermaner, saalænge Tyskerne mishandler vore Landsmænd hinsides
Grænsen og fører Udryddelseskrig mod vort Sprog. Tilmed opirrer De let
unødigt Rusland og kalder kun Panslavismen i Vaaben, ifald De skriver
Pangermanisme paa Deres Fane.

45

Hvad nu særlig Norge og Danmark angaar, saa kan Forholdet imellem dem
aldrig blive varmt og gensidig befrugtende nok. Vist nok er Forskellighederne
store. De to Landes Natur har intet til fælles, og i Alt, hvad der følger af
Naturomgivelsernes Væsen, røber Forskellen sig. Men de har en Hærskare af
fælles Erindringer, det er en stor Ting. Og af nogen Vægt er det da ogsaa, at ved
stadige indbyrdes Giftermaal har de ledende Familier i begge Lande blandet
Blod, saa de paa én Gang er norske og danske.

55

Jeg negter ikke Norges store Fortrin. Vælde er ikke dansk. Men der har været
Vælde i Norges bedste Bøger. Dog Smidighed er ikke norsk. Hvor I har mere
Djærvhed, har vi mere Finhed. Saa Fortrin og Mangler kan nogenlunde veje
hinanden op. I er ganske vist friskere end vi. Det er betegnende, at naar man i
Danmark roser en ung Pige, kalder man hende sød; i Norge kalder man hende
kæk.

60

En Rejsende, jeg kender, kom engang til Vammelhedens Land. Det var et smukt
Land, fladt og bakket og kornrigt. Kun i dette ene Punkt lignede det Danmark,
som jeg iøvrigt haaber, ingen et Øjeblik vil tro, jeg tænker paa. Kom man over
Grænsen i det Land, fik man en Fornemmelse, som havde man spist noget altfor
fedt eller laa i en lummer Kahyt under Søgang. Dets Folk var overalt omflydt af

65

70 Havet; Livet der var ogsaa som et Liv paa Havet. En Herre, den Rejsende der lærte at kende, en rigtig vammel Herre, derfor yderst populær blandt sine Landsmænd, meddelte ham Grundtræk af Folkets Fysiognomi. Det eneste, sagde han, den Fremmede har lidt vanskeligt ved at forsone sig med, det er den ejendommelige Fornemmelse af en let Kvalme (ved vort hele officielle Liv) som
75 betager den, der betræder Landets Grund, en Art Søsyge til Lands. Men man værner sig til den, som man værner sig til Søen. De Indfødte er søstærke, mærker den ikke, end ikke naar Konversationen er vammel, Journalistiken og Politiken vammel. Dette Land er Hensynenes Land. Her siges ti Gange Tak for hver Gang der takkes andetsteds. Det er Høflighedens Land. Tidt siges paa en
80 Gang mange Tusinde Tak. En stor Del af Landets Rigdom bestaar i Taksigelser.

Derfra kom den Rejsende til Selvgodhedens Land, et højst ejendommeligt, meget smukt og klipperigt Land. I dette sidste Punkt lignede det Norge en
85 Smule. Men jeg haaber og er forvisset om, at ingen af Dem et Øjeblik vil tro, det Land ellers havde det ringeste med Norge at skaffe. Landets Beboere var Idrætsfolk, Frihedsmænd, Kæmper og Helte, som i deres Ansigts Sved indlagde sig Ry, fyldte Verden med deres Ry og indkasserede Ryet. Det var Hensynsløshedens Land som det andet Hensynenes. Det var et Land, hvor
90 Ingen tog en Smule Plumshed ilde op, og Landets væsenlige Rigdom bestod da ogsaa i Grovheder og Næsestyvere. I dette Land mødtes og forfulgtes den Rejsende af en besynderlig Parfum, ret gennemtrængende; den laa som udbredt over Landet, fandtes allevegne. Den Rejsende spekulerede længe paa, hvad dette var for en Vellugt, der her forekom ligesaa ofte som Kvalmen i Nabolandet.
95 Til sidst opdagede han, at det var Selvrosens Parfum. I det andet Land havde man allevegne det Løsen: Hvad der vamlar, det samler. Her var Mottoet: Det er bedre at rose sig selv end at tale ondt om andre.

Nu maa De vide, at disse to Lande var ikke virkelige Stater, men en Art
100 Fantasilande uden bestemte geografiske Gramser, de skød sig ind i hinanden, dannede Enklaver i hinanden.

Men tilbage til Norge og Danmark, som vi for nogle Minuter har tabt af Syne. Vi Danske er taknemmeligere mod Norge end Nordmændene tror. Jeg kan
105 vidne for mig selv, at jeg skylder Norges Literatur de fyldigste og mest berigende Indtryk. I den norske Literatur mødte for 40 Aar siden os Danske en ny Kraftudfoldelse først hos Bjørnson, saa hos Ibsen. Senere har vi lært af Lie og de

Yngre. Det vilde ikke nytte os i samme Grad, om fjerne Lande som Spanien for
110 Exempel havde store Mænd. Deres Værk naaer ad altfor mange Omveje til os;
meget gaar tilspilde undervejs, meget kommer os ikke til Gode.

Mit Liv har vist mig Vanskeligheden ved at bevare en engang vundet Position,
naar man vil tale Sandhed overfor de forskellige Nationer. Mangfoldige Venner
115 har jeg mistet i Frankrig, fordi jeg ikke tav under Dreyfussagen. Man vidste, jeg
altid havde elsket Landets Kultur. Mænd og Kvinder, jeg skyldte Velvilje,
anmodede mig om at tale Hærens Sag. Ved at tale den uskyldig Dømtes udsatte
jeg mig for Angreb og Had.

120 Jeg holder meget af Rusland og er lykkelig ved at opholde mig der. Jeg vilde
gerne staa mig godt med de russiske Myndigheder. Men dog har jeg maattet
slutte mig til Vera Sassulitsj, til Stepniak, har endog indledet hans Roman i den
russiske Udgave, ligesom jeg umuligt kunde negte Fyrst Kropotkin at skrive
Indledningen til hans Selvbibliografi. Saaledes er jeg mod mit Ønske i vide Krese
125 ilde set i Rusland.

Jeg havde erobret mig en stor Læsekreds i Tyskland. Saa indtraadte de prøjsiske
Forfølgelser af Danske og Danskhed i Slesvig. Jeg kunde ikke tie dertil, men lod
min Stemme høre. Og Følgen var, at jeg har mistet Venner og Læsere i
130 Tyskland, og mistet Bladenes Velvilje.

Ganske saadan har jeg ogsaa vakt nogen Utilfredshed her. Man har fundet, jeg
manglede Interesse for Norges nationale Kamp. Jeg tog ikke Parti i den lange
triste Unionsstrid. Ja jeg tillod mig at skemte med selve Programsagerne, for
135 Exempel med Lykken ved at have sin egen Udenrigsminister. Jeg sagde engang
her i Kristiania, at naar jeg om Morgen gik nedover Karl Johan og var
morgengnaven eller tungsindig, saa prøvede jeg at trøste mig ved stadigt at sige
til mig selv: Jeg har, hvad ingen af disse Nordmænd kan rose sig af, jeg har min
egen Rosenørn, jeg har ham. Udenrigsministeren hed den Gang saadan og gjaldt
140 for en af Danmarks mindst skarpsindige Mænd, men jeg tilstod ogsaa, at mer
end en Times Tid varede ikke Glæden derved; jeg sank snart tilbage i Melankoli,
og jeg vilde derfor i Tide gøre Nordmændene opmærksom paa, at de maaske
overvurderede Fryden ved at have deres egen - Rosenørn. Dog min Mening var
kun, at ved nogen Statsmands fornuft og megen gensidig Imødekommenhed
145 kunde hin Strid maaske udjævnes. Hvad der laa og ligger mig paa Hjerte, var
dette:

Lad os holde sammen, for vi er saa faa! Alt det, som skiller os, er ringe i
150 Sammenligning med Nødvendigheden af at holde sammen.

Min Drøm har været den, at den nordiske Ungdom skulde blive en ganske
udmærket Ungdom, den bedste Ungdom i Europa. Det er den ikke endnu. I en
vis Henseende kan den russiske Ungdom maaske betegnes som den bedste; den
155 har Heltemod; den har den største Evne til Selvopofring for en Sag. Hvad der
hæmmer, det fremmer. Undertrykkelsen har fremkaldt dens store Dyder. Men
iøvrigt er den jo saa ugunstigt stillet som muligt. Det gøres den usigelig
vanskeligt at lære noget og udvikle sig intellektuelt. Den kan kun sjældent nyde
Erkendelsesglæden, som Ungdommen kan nyde den i frie Lande, og intet Gode
160 er større end den. Den nordiske Ungdom har Erkendelsesglæde og
Skønhedsdyrkelse. Ti disse Lande som aldrig har frembragt en Filosof, der satte
Tidsskel, har fostret en Hærskare af ypperlige Kunstnere. Ved Heroisme kan
den russiske Ungdom da tjene Nordens til Forbillede, i andre Henseender staar
vor over den.

165 Den norske Ungdom overgaar den danske ved sit Vovemod. Det er ikke noget,
jeg siger for at smigre den; jeg har sagt det i Kjøbenhavn, før jeg siger det i
Kristiania.

170 Vi talte om Fantasilande. Der er endnu et Fantasiland, det ypperste,
Ungdomslandet. Heller ikke det har faste geografiske Grænser. Men maatte
Norge mere og mere udvikle sig til at blive Ungdomslandet!

Kilde
175 Georg Brandes: Taler. København og Kristiania 1920: Gyldendal, s. 101-104.

Emner
Norden, Nordmenn, Takketale

URI
180 <https://www.virksommeord.no/tale/ungdomslandet>

185